

मृत्यूनंतर आत्म्याचा प्रवास

डॉ ए.पी.धांडे

९८२२४०६९६७

मृत्यूनंतर आत्म्याचा प्रवास

प्रा. डॉ. ए. पी. धांडे

९८२२४०६९६७

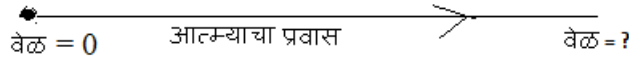
वाचक रसिकहो नमस्कार

'मृत्यूनंतर आत्म्याचा प्रवास' हा लेख आपल्यासमोर ठेवतांना मी यात माझे विचार मांडत आहे कि मरणानंतर आत्म्याचा प्रवास कसा होत असावा हे देखील अजून कोणालाही निश्चित सांगता आले नाही. अनेक ग्रंथांनी, महात्म्यांनी, व्यक्त केलेल्या मतांसोबत मी माझे एका साध्या व्यक्तीच्या विचारात आलेली कल्पना मांडत आहे. आशा करतो कि या कल्पनेशी तुम्ही देखील सहमत व्हाल.

माझ्या मते मुळात आत्मा म्हणजे शरीरात असलेली जाणीव आहे जी सर्व जिवंत प्राण्यांच्या शरीरात प्रत्येक भागात आहे. व आपल्या जिवंतपणाचे लक्षण आहे. आत्मा जर नसेल तर शरीर मृत ठरते कारण त्यात जाणीव नसते. हि जाणीव मनुष्याच्या शरीरात प्रत्येक भागात आहे. जसे हातापायाला काही टोचले तर ताबडतोब जाणीव होते व तेथे क्षणात लक्ष जाते, याच गोष्टी दिसण्याला, गंधाला, ध्वनीला देखील लागू आहेत. याचाच अर्थ हि संवेदना शरीरातील प्रत्येक भाग व्यापून आहे. आत्म्याचे शरीरात असणे हे देखील हे देखील ठराविक कालमर्यादितपेक्षा ज्यास्त नसते. याला अपवाद फक्त तीव्र आत्मशक्ती असलेले तपस्वी, योगी जे त्यांच्या इच्छेनुसार शरीराचा त्याग करतात.

आत्म्याचा प्रवास हा प्राण्याच्या जन्मापासून सुरु होतो तो त्याच्या मरणापर्यंत राहतो. कुठल्याच प्राण्याला त्याच्या मरणाचा वेळ, कालावधी सांगता येत नाही व तसेच आत्म्याचा शरीरात प्रवेश देखील सांगता येत नाही. थोडक्यात खाली दाखविल्या प्रमाणे सांगता येईल.

जन्म अंत?

दुसरे म्हणजे आत्मा हि एक जैविक शक्ती आहे जी इतर शक्तीप्रमाणे कोणालाही दिसत नाही. या शक्तीला ऊर्जा असे म्हणतात. आता ऊर्जेच्या नियमाप्रमाणे ती बनवताही येत नाही किंवा नष्टदेखील करता येत नाही परंतु तिला एका रूपातून दुसऱ्या रूपात आणता येते. तर मनात विचार येतो कि मृत्यूनंतर हि शक्ती कशात बदलते. आत्मा हि जैविक (सजीवांची) शक्ती आहे व ती फक्त इतर सजीव जीवात जातांना त्या सजीवाचे फक्त शारीरिक रूप बदललेले असते व हि शक्ती त्या शरीरात प्रवेश करते.

कुठल्याही सजीवाचे शरीर हे म्हणजे हा केवळ सांगाडा आहे तसेच आत्म्याने धारण केलेले एक बाह्य आवरण आहे. मनुष्याच्या जिवंतपणी या शरीराभोवती पाच कोष असतात तसेच सूक्ष्म पासून ते अतिशय हलके अवकाशीय शरीर हा वलयाचा शेवटचा पाचवा भाग असतो. या नंतर आत्म्याचा प्रवास बाहेरील जगात होतो. सर्व कोषातून तो बाहेर निघतो. येथे मागेसांगितल्या प्रमाणे मुळातच आत्मा हि एक शक्ती आहे व हि शक्ती जितकी शक्तिशाली (पवित्र, शुद्ध) तशी तशी ती आकृती क्र. २ दाखविलेल्या वर्तुळात प्रवेश करेल. म्हणजेच विज्ञानाच्या भाषेत जितका खालचा दाब ज्यास्त तितक्या वरच्या ठरत ती प्रवेश करेल. आणि हा दाब केवळ आत्म्याला शुद्ध करूनच मिळवता येतो आणि हा दाब केवळ आत्म्याला शुद्ध करूनच मिळवता येतो. याचाच अर्थ जितका हा दाब देणारा पदार्थ शुद्ध तितका शक्तीचा वरील थरात जाण्याची संधी/मार्ग ज्यास्त.

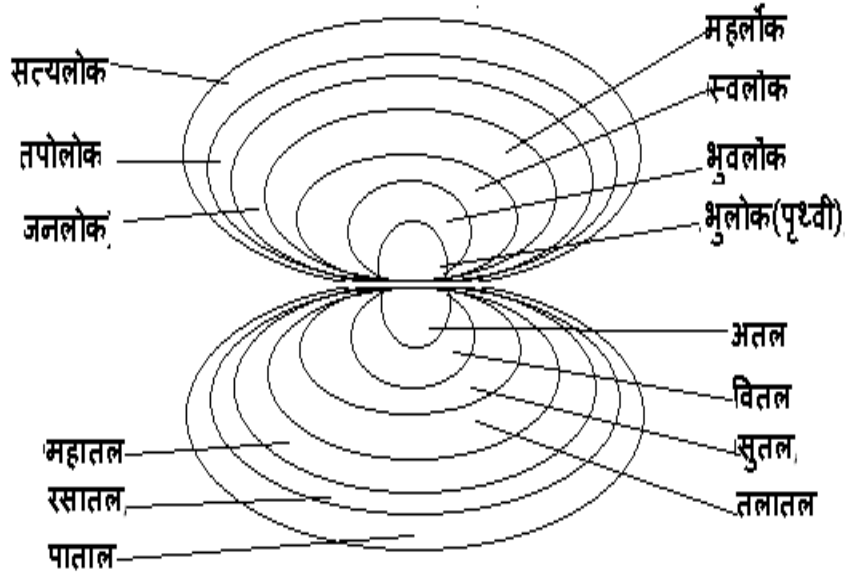
आत्म्यात असलेल्या शक्तीनुसार (भुतलावर कार्य केलेल्यानुसार) तो एक तर अनुक्रमे १) भुलोक (पृथ्वी), २) भुवर्लोक (पृथ्वी व सूर्य मधील अंतर), ३) स्वर्लोक (सूर्यवधुव मधील इंद्रादी देवता), ४) महर्लोक (सूर्य व नक्षत्रांचा), ५) जनलोक (ब्रम्हदेवाच्या मानस पुत्राचा), ६) तपोलोक (तपस्वीयांचा), ७) सत्यलोक (ब्रम्हदेवाचा) या सात स्वर्गांपैकी एकात प्रवेश मिळवतो किंवा १) अतल, २) वितल, ३) सुतल, ४) तलातल, ५) महातल, ६) रसातल, ७) पाताळ यालोकांत प्रवेश करतो.

आकृती क्र.१

अथवा त्याच्या कर्मानुसार भुतलावरच कुठल्याही जन्मणाऱ्या प्राण्यांमध्ये जाऊ शकते जसे गाय,वाघ,पक्षी कृमी,कीटक वैगरे. आपल्या हिंदू संस्कृतीत स्वर्ग,मृत्यू आणिपाताळ असते असे वर्णन केले आहे व 'चित्रगुप्त 'हा प्रत्येक मनुष्याचा' पापा-पुण्याचा लेखाजोखा ठेवतो व त्याच्या कर्मानुसार त्याला स्वर्ग,नर्क अथवा भुलोकी पाठवतो.माझ्यामते आत्म्यातच इतकी शक्ती असते कि ती शक्ती वापरून तो वर सांगितल्याप्रमाणे एकतर स्वर्गलोक,मृत्युलोक किंवा पाताळलोकात एखाद्या स्तरावर जागा मिळत असावी.म्हणुनच तपश्चर्या,व्रत हे करीत असावे जेणेकरून चांगले कर्तव्य करून वरील स्तरात मनुष्याचा आत्मा जात असावा व त्याला मुक्ती मिळत असावी.तपोलोक हि सत्यलोकापासून तिसरे वालय. यातच तपस्वी,मुनी,ऋषी यांनी भुतलावर तप,जप,शुद्ध आचरण करून तपोलोकात जागा मिळवली असावी.

भुतलावरदेखीलभुत,पिशाच्य,यक्ष,यक्षिणी,किन्नर तसेच पशु,पक्षी,जलचर वैगरे योन्या सांगितल्या आहे त्यापैकी भुत,पिशाच्य,यक्ष,यक्षिणी,किन्नर यांना शरीर नसते पण फक्त जाणीव (आत्मा) असतो. असे मनुष्य त्यांच्या जीवनात असंतुष्ट असतात आणि म्हणुनच शरीर सोडल्यादेखील त्यांचं आत्मा भुलोकावर फिरत असावा. प्रसंगी एखाद्या व्यक्तीच्या शरीरात जाऊन किंवा त्याला आपल्यविकाराने बाधित करून आपली कामना पूर्ण करीत असावा.

आकृती क्र. २

पुण्य,पाप आणि मोक्ष

आता थोडा पुण्य,पाप आणि मोक्षाचा विचार करू कि जेणेकरून कुठली आणि कोठेजागा मिळेल हे सांगत येईल.त्यापूर्वी संस्कृती यातील फरक स्पष्ट करू.मुळात मनुष्य जेव्हा या भूतलावर आला तेव्हा त्याला पाप,पुण्य मोक्षाची काहीच कल्पना नव्हती.फक्त शिकार करून जगणे आणि रात्री विश्रांती घेणे हाच त्याचा क्रम होता. कालांतराने तो समुहात राहू लागला. अधिक सुधारित झाल्यावर त्याने शिकार सोडून कंद,फळ खाणे सुरु केले.अधिक प्रगल्भ झाल्यावर त्यांचा समाज बनला.या समाजाने काही नियम निर्माण केले व या नियमातूनच पुढे संस्कृतीचा उगम झाला. त्यालाच आपण हिंदू संस्कृती म्हणू लागलो. या समाजालाच पुढे धर्म हे नाव दिल्या गेले. तेव्हा सर्व प्रथम हिंदू धर्म तयार झाला. या धर्माची उगम आजपर्यंत कोणालाच समजली नाही किंवा सांगता येत नाही आणि म्हणूनच हा अतिप्राचीन पहिला धर्म आहे. या धर्माचे नियम काही मनुष्यांना मान्य नव्हते म्हणून पाप आणि पुण्य या कल्पनेची निर्मिती झाली. यातच मग समाजाला काही धाक असावा म्हणून काल्पनिक इश्वर निर्माण केला असावा जर समाजाच्या नियमाच्या विरुद्ध वागले तर पापकेले असे मानले गेले असावेआणि जे धर्माच्या नियमानुसार कार्य करीत राहिले ते पुण्यवान ठरले असावे.काही लोकांना धर्माचे नियम मान्य नसावे म्हणून त्यांनी त्यांच्या वागणुकीनुसार दुसरेधर्म निर्माण केले असावे असे करतांना देखील पाप,पुण्य आणि मोक्ष या कल्पना सारे धर्मात अबाधित आहे फक्त या कल्पनेला दुसऱ्या इतर नावाने संबोधले जाते.

पुढे हिंदुधर्मापासून ते इस्लाम,ख्रिश्चन या धर्मात देखील तट पडले जसे जैन,बौद्ध,शीख,शिया, सुंनी,कॅथॉलिक,प्रोटेस्टीन वैगरे.या सर्व धर्मात अनेक संत,महात्मे निर्माण झाले ज्यांनी लोकांना देवांची कल्पना सांगितली. देव कोण आहेत याचे विस्तारित वर्णन मी माझ्या 'ब्रह्मांड आणि इश्वर'या पुस्तकात केले आहे.पुस्तकानुसार'देव' हे अंतरिक्षातून आलेले अतिउन्नतपरग्रहावरील पाहुणे होते.जेव्हा ते पृथ्वीवर आले तेव्हा त्यांनी केलेल्या अध्यात्मिक/वैज्ञानिक करामती पाहून लोकांनी त्यांना 'चमत्कार'असे म्हटले,ते पृथ्वीवरून निघून गेल्यावर काही काळानंतर जेव्हा साधू, संत येथे निर्माण त्यांनीच अशा काही गोष्टी सांगून लोकांमध्ये जमाजात राहण्याची जागृती निर्माण केली कि ते प्रेषित (दुत.येथे देवदुत असे म्हणू) असे संबोधले गेले.

संत,महात्मांतीच पाप,पुण्य,मोक्ष या कल्पना मांडल्या ज्या सर्व धर्मात थोडयाफार फरकाने सारख्याच आहेत.जर मनुष्याला स्वर्गात जागा मिळवायची असेल,मोक्ष मिळवायचा असेल तर त्याने समाजात कसे वागावे हे सांगितले. 'चित्रगुप्त' जो प्रत्येक प्राणिमात्राचा लेखाजोखा ठेवतो हि कल्पनादेखील त्यांचीच.ह्या सर्व कल्पना याच्यासाठी कि कोणीच ह्या गोष्टी स्वतःच्या डोळ्याने पहिल्या नाही पण विश्वास मात्र ठेवला.म्हणूनच मनुष्य हा मृत्यूनंतर स्वर्ग,मृत्यू किंवा पाताल मिळवण्याच्या मनीषेने पृथ्वीवर आपले कार्य करीत असतो.

सर्वातपहिलेम्हणजे हि सर्व कर्तव्य भूतलावर असतांनाच का करावी लागतात तर भूतलावर असणाऱ्या एकूण चौऱ्यांशी लक्ष योनीतुन फक्त मनुष्य हि एकच योनी अशी आहे कि ज्याला विचार करण्याची शक्ती आहे. त्यालाच इतर योन्यांच्या तुलनेत प्रगल्भ असा मेंदू आहे. त्याचा मेंदूत जन्मल्यावर काहीच माहिती साठवलेली नसते परंतू जसा जसा मनुष्य वयाने वाढतो तशी तशी त्याच्या मेंदूची शक्ती एका ठराविक वयापर्यंत वाढते.या वेळी तो विचार करायला लागतो,चांगले-वाईट या बद्दल त्याला जाण येते व तो आपले व तो त्यानुसार वागायला लागतो.

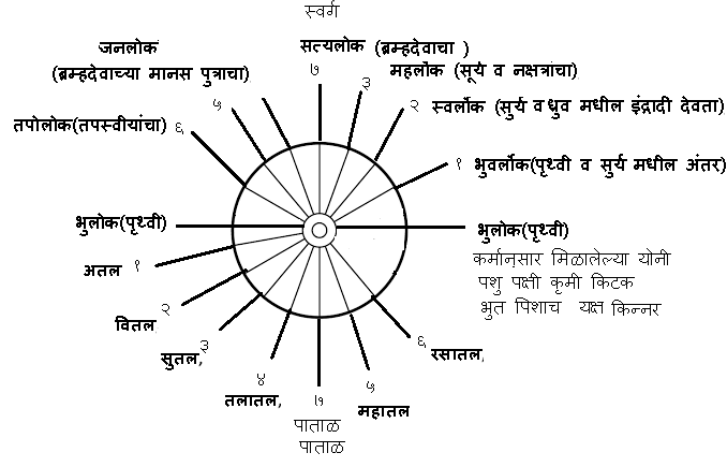
आतापर्यंत लिहिलेल्या नुसार एक गोष्ट नक्की कि मृत्यूनंतर आत्म्याला एक तर उर्ध्वगामी(वरती., स्वर्ग),अधोगामी (खाली,पाताळ)अथवा भूतालावरच कुठल्याही एका जीवात प्रवेश करावा लागेल. समजा जिवंतपणी (भूतलावरअसतांना) मनुष्याने चांगली कामे केली असेल किंवा काही मिळविण्याकरीता निश्चयाने तपश्चर्या,जप-तप,दृढविश्वास,शुद्ध आचरण वैगरे केले असेल तर शुद्ध होऊन त्याला एकप्रकारचे तेज प्राप्त होते.हा तेजस्वी आत्माचित्र दाबानेआकृतीत(क्र.२) दाखविल्याप्रमाणे जागा व्यापतो.समजा जिवंतपणे मनुष्याने वाईट कामे केले असतील,आपले इस्पित साधण्याकरता त्याने सिद्धी ,मंत्र,तंत्र,दृष्टशक्ती,अघोरी विद्या यांचा उपयोग केला असेल तर त्याचा आत्मा तेजस्वी असला तरी तो अधोगामी जातो व आकृतीप्रमाणे जागा व्यापतो. आणि मनुष्याने चांगले,वाईट कामे हि सारखीच केली असतील तर तो येथेच भूतलावरच अनेक योन्यांतून फिरत राहतो.

स्वर्ग,पाताळ आणि मृत्यू लोक म्हणजे नेमके काय?

हा परिच्छेद वाचल्यावर दोन विचार वाचकांच्या डोक्यात येतील.पहिला म्हणजे विज्ञानवादी विचार प्रवाह जो फक्त (वास्तववादी) पुराव्यावर विश्वास ठेवतो आणि दुसरा म्हणजे अध्यात्मिक प्रवाह जो असण्याची श्रद्धा(अध्यात्म)डोक्यात ठेवतो.वास्तविक पाहता पहिले अध्यात्माने ज्ञान प्राप्त होते आणि त्या ज्ञानातुनच विज्ञानाचा उगम होतो.म्हणजेच हे एकट्याला निरंतर तपश्चर्येने प्राप्त होते व नंतर हेच पुढे विज्ञान बनते आणि म्हणूनच येथे पहिले अध्यात्मानुसार स्वर्ग,मृत्यू आणि पाताळ याची कल्पना सांगितली आहे आणि मगच विज्ञानाची.

हिंदू ग्रंथात सांगितल्यानुसार स्वर्ग,मृत्यू आणि पाताळ याचे वर्णन केले आहे.जरी आधुनिक युगात मानवाला स्वर्ग आणि पाताळ गवसले नसतील तरी कधी ना कधी आपल्या तंत्रज्ञानाने तो असे ग्रह शोधून काढेल कि जेथे ग्रंथात सांगितल्यानुसार सृष्टी असेल व त्यालाच स्वर्ग आणि पाताळाची उपमा दिल्या जाईल. अध्यात्मात सांगितल्यानुसार आत्मा जर शुद्ध असेल तर तो वरच्या थरात

त्याच्या तेजानुसार जागा प्राप्त करेल. तसेच जर मनुष्याने भुतलावर वाईट कामे केली असतील तर त्याचा आत्मा अशुद्ध असेल व तो त्या प्रमाणे खाली(आकृतीत) दाखविल्याप्रमाणे जागा प्राप्त करेल.आत्मा शुद्ध करण्यासाठी तपश्चर्या करणे,दृढविश्वास,शुद्ध आचरणया गोष्टी इत्यादी सांगितल्या आहेत तसेच अघोरी कर्म(तंत्र,मंत्र),वाम कर्म,अघोरी सिद्धी या मुळे आत्मा अशुद्ध बनतो. आता प्रश्न राहिला तो भुतालाचा.चौऱ्यांशी लक्ष योनीतुन मनुष्याचा आत्मा फिरून आत्मा मनुष्ययोनीत येतो. मनुष्य योनी हि चांगले,वाईट कामे करण्यासाठी प्राप्त होते व येथेच विचारी मनुष्याला ठरवायचे असते कि येथे कुठले म्हणजे चांगले अथवा वाईट कर्म करायचे आहे.त्याकरिता त्याला बुद्धी व मन दिलेले आहे .या दोन्ही गोष्टीच्या निर्णयाचा समतोल राखून त्याला ह्या योनीत वागावे लागते.चांगले कर्म आणि वाईट कर्म यांचा ताळमेळ हा पुण्य आणि पाप या दोन विभागात तोलला केला जातो. ज्या भागाचे वजन ज्यास्त असेल त्या प्रकारे आत्म्याचा प्रवास चालतो. जर तराजू समतोल राहिला तर परत चौऱ्यांशी लक्ष योनीत आत्म्याची पाठवण होतेकिंवा विज्ञाना नुसार एकूण चौदा दिशा (Dimensions) आहेत त्यापैकी माहित असलेल्या म्हणजे फक्त तीन.उर्वरित १२ दिशा आकृती क्र. ३ नुसार आहेत व या दिशेलाच स्वर्ग आणि पाताळातील लोककेलेल्या कर्मानुसार जातात.

आकृती क्र. ३ केलेल्या कर्मानुसार आत्म्याचा प्रवास

जर आपणास लेख आवडला असेल ता खाली दिलेल्या क्रमांकावर फोन करा.आपल्या अभिप्राय मला आवडेल. डॉ.ए.पि. धांडे ९८२२४०६९६७, apdhande17@gmail.com